

Plenum

Tisdag 13.6.2017 kl. 13.59—15.35

4. Regeringens proposition till riksdagen om komplettering av regeringens proposition (RP 15/2017 rd) med förslag till lagstiftning om inrättande av landskap och om en reform av ordnandet av social- och hälsovården samt till lämnande av underrättelse enligt artikel 12 och 13 i Europeiska stadgan om lokal självstyrelse i fråga om de bestämmelser som gäller Ålands finansiella ställning

Regeringens proposition RP 71/2017 rd

Remissdebatt

Förste vice talman Mauri Pekkarinen: Ärende 4 på dagordningen presenteras för remissdebatt. Talmanskonferensen föreslår att ärendet remitteras till social- och hälsovårdsutskottet, som grundlagsutskottet och finansutskottet ska lämna utlåtande till.

Debatt

14.02 **Mats Löfström r:** Värderade herr talman! Social- och hälsovård är enligt självstyrelselagen Ålands behörighet. Åland har redan delvis genomfört en social- och hälsovårdsreform för knappt 20 år sedan. Åland ska därför inte påverkas av rikets social- och hälsovårdsreform. Regeringens målsättning har därför varit och är att reformens effekter ska vara neutrala för Åland. Trots målsättningen kan vi konstatera att reformen får betydande bieffekter på Åland. Framför allt gäller det Ålands ekonomiska självstyrelse, eftersom regeringen har tänkt finansiera reformen genom att sänka kommunalskatten och höja statskatten.

Åland och ålänningar betalar statsskatt precis som alla andra finländare och det är därför viktigt att Åland inte får betala för en reform som man inte deltar i eftersom den nya landskapsmodellen, social- och hälsovårdsreformen eller valfriheten inte kommer att gälla på Åland. Den här kompletterande propositionen handlar om att försöka neutralisera effekterna på Ålands ekonomiska självstyrelsesystem. För det första föreslås ett åländskt landskapsavdrag för att neutralisera de direkta effekterna av reformen så att inte Åland och ålänningar får en dramatiskt höjd statsskatt utan att vara en del av reformen, då social- och hälsovård är Ålands behörighet. Regering och riksdag har inte heller möjlighet att påverka de åländska kommunerna eftersom lagstiftningsbehörigheten för de åländska kommunerna hör till Ålands självstyrelse och Ålands lagting.

Det åländska landskapsavdraget gör det därför i praktiken möjligt för de åländska kommunerna att kvarhålla sin kommunalskatt på samma nivå som tidigare utan att totalskattegraden ökar för de åländska skattetagarna. Dessutom innebär det åländska landskapsavdraget att de kommunala avdragen, som vissa är helt Ålandsspecifika, kan kvarhållas precis som tidigare. Förslaget till Ålands landskapsavdrag är därför bra och gör att effekterna kan neutraliseras så att de som bor på Åland inte får en kraftigt skärpt totalskatt, vilket skulle

Punkt i protokollet PR 68/2017 rd

strida mot grundlagens princip om likabehandling. Därför är jag nöjd med att den här pragmatiska lösningen har hittats. Det är ändå viktigt att följa med hur den påverkar enskilda skattetagare och garantera att den inte negativt påverkar personer som exempelvis har inkomster och betalar skatt i flera länder, något som gäller bland annat sjömän som bor på Åland men som arbetar på de sju haven.

Vård- och landskapsreformen får också effekter på kommunernas andel av samfundsskatten, vilket också får bieffekter på de åländska kommunerna. Det är viktigt att de effekterna noteras i propositionen, vilket man gör. Man föreslår att de åländska kommunernas minskade andel av samfundsskatten kompenseras i samband med dimensioneringen av det nya avräkningsbeloppet, klumpsumman, ett förslag regeringen ska återkomma till våren 2018 efter förhandlingar med Ålands landskapsregering.

Jag är också nöjd över att regeringen drar tillbaka det förslag som i regeringsproposition 15/2017 gällde dimensioneringen av avräkningsbeloppet. Det är en sak som riksdagen inte ensidigt kan besluta, utan som kräver bifall av lagtinget. Förhandlingar om avräkningsgrunden med Ålands landskapsregering är därför helt avgörande för att kunna göra ändringar. Genom att återkomma till saken våren 2018 finns nu tid för sådana förhandlingar. Som vi också konstaterade i remissdebatten om regeringsproposition 15 tidigare i år fanns räknefel i det man då föreslog. Därför är det bra att man nu drar tillbaka den här delen av propositionen.

Det finns dock en sak i propositionen som fortsättningsvis är problematisk. Om reformen genomförs som planerat kommer den i praktiken att utradera skattegottgörelsen, som är en viktig del av Ålands ekonomiska självstyrelsesystem. Skattegottgörelsen utfaller om Åland betalar mer än 0,5 procent av landets direkta skatter. För skatteåret 2015 betalade Åland 0,71 procent av landets direkta skatter, vilket gör att Åland får tillbaka 23,9 miljoner euro. Då statens inkomster totalt sett uppskattas öka med 12,57 miljarder euro i och med reformen och det åländska landskapsavdraget införs, kommer det i praktiken att bli omöjligt för Åland att komma upp till den gräns som gör att skattegottgörelsen utfaller.

Att skattegottgörelsen, som Ålandsdelegationen fastställer, utdras är inte förenligt med självstyrelselagen eller dess anda. Av den anledningen föreslår regeringen att Åland kompenseras för bortfallet genom att regeringen och riksdagen i stället uppskattar och genom budgetbeslut verkställer en betalning till Åland på samma nivå som skattegottgörelsen skulle ha varit ifall vård- och landskapsreformen inte skulle ha genomförts. Det kan tyckas vara en pragmatisk lösning som inte i euro och cent skulle ändra på saken, men den skulle minska Ålands självstyrelse eftersom makten i praktiken skulle flyttas från Ålandsdelegationen, ett organ som fastställs i självstyrelselagen, till riksdagen.

Lösningen är tänkt att vara temporär tills att den nya självstyrelselagen träder i kraft år 2022. Men betänkandet för den nya självstyrelselagen har inte ens överlämnats till regeringen av den parlamentariska kommittén ännu. Därför upplever jag att förslaget gällande skattegottgörelsen är mycket problematiskt ur självstyrelselagens synvinkel och något jag vet att grundlagsutskottet noga kommer att titta på. Ett bättre alternativ skulle fortsättningsvis vara att föreslå en brådskande ändring av självstyrelselagen. En sådan lösning skulle kräva fem sjättedelars majoritet i riksdagen samt lagtingets bifall. Realpolitiskt och tidtabellsmässigt är det lite utmanande, men ur självstyrelselagens synpunkt skulle det vara det enda rätta eftersom det skulle göra att vård- och landskapsreformen skulle kunna göras neutral för Åland också gällande skattegottgörelsen. En sådan lösning är dessutom garanterat förenlig med grundlagen och självstyrelselagen.

Punkt i protokollet PR 68/2017 rd

Jag vet att finansministeriet arbetat intensivt med den här propositionen och att finansministeriet och Ålands landskapsregerings finansavdelning haft många och regelbundna möten för att lösa de problem som vård- och landskapsreformen i praktiken innebär för Åland. Jag vill tacka för ert hårda arbete hittills, även om jag vet att arbetet fortsätter.

Riksdagen avslutade debatten.

Riksdagen remitterade ärendet till social- och hälsovårdsutskottet, som grundlagsutskottet och finansutskottet ska lämna utlåtande till.